

MOLIYA BOZORINI RIVOJLANTIRISH – IQTISODIYOTNING MUHIM OMILI

J.Alijonov

Farg‘ona soliq texnikumi katta o‘qituvchisi

X.O‘rmonov

Farg‘ona soliq texnikumi o‘quvchisi

2022 — 2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi keng ko‘lamli va chuqur islohotlarni o‘z ichiga olgan. Kelgusidagi o‘zgarishlar mamlakatni iqtisodiy, texnologik va ijtimoiy rivojlantirishning yaxlitligi va o‘zaro bog‘liqligi tushunchasiga asoslangan. Moliya sektori 100 ta umummilliy maqsadlardan 39 tasiga erishishga hissa qo‘shadi hamda Strategiyaning barcha yetti yo‘nalishida ishtirok etadi. Xususan, YAIMda xususiy sektor ulushini 2026-yilgacha 45 foizdan 80 foizgacha oshirish, davlat ulushi mavjud bo‘lgan tijorat banklarida transformatsiya jarayonlarini yakunlash, xususiy sektorning bank tizimi aktivlaridagi ulushini 15 foizdan 60 foizgacha oshirish vazifalari mavjud. Bozor iqtisodiyotining bunday keskin o‘sishi O‘zbekiston moliya bozoriga xorijiy investorlar e‘tiborini jalb qilish, milliy bozorning xorijiy savdo maydonchalari bilan aloqa o‘rnatishi uchun ko‘priklar tashkil qilish, yangi xalqaro moliya oqimlarini jalb qilish kabi noyob tarixiy imkoniyatni beradi.

O‘zbekistonning “yashil” tarmoqlari xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilishi mumkin. Bugun dunyoda moliya bozorlari “Yashil iqtisodiyotning” samarali yondashuvini va rivojlanishini ta‘minlaydi. Xalqaro investorlar yashil investitsiyalar hajmini oshirmoqdalar. 2021-yilda dunyoda barqaror obligatsiyalarning chiqarilishi 859 mlrd AQSH dollariga yetdi, bu 2020-yilning ko‘rsatkichidan 1,5 baravar ortiq. Ushbu trend bo‘shayotgan ichki investitsiya resurslarini iqtisodiyotning boshqa sohalariga yo‘naltirish imkonini beradi.

So‘nggi yillarda O‘zbekiston moliya bozorida qator muhim o‘zgarishlar ro‘y berdi, xususan, 2022-2026-yillarda Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasiga muvofiq, fond bozori aylanmasini joriy etish orqali iqtisodiyotda moliyaviy resurslarni 200 million AQSH dollaridan 7 milliard dollargacha oshirish va davlat ulushi bo‘lgan tijorat banklarida transformatsiya jarayonlarini yakunlash, 2026-yil oxiriga qadar bank tizimi aktivlarida xususiy sektor ulushini 60 foizga yetkazish ko‘zda tutilmoqda. Bunda tijorat banklarida transformatsiyani jadallashtirish, subsidiyalik kreditlashdan voz kechish, ularning moliyaviy vositachi sifatidagi rolini oshirish orqali davlat ulushiga ega tijorat banklarini faol ravishda zamonaviy institutlarga aylantirish ishlari ko‘zda tutilgan. Bugun O‘zbekistonda xorijiy investorlarning bozorga kirishi uchun barcha zarur shart-sharoit yaratilayotgani juda muhim.

Bunga avvalroq naqd pul bilan bog‘liq muammolar tufayli aholi omonatlarini olishda qiynalayotgani sabab bo‘lgan. Bugungi kunda fuqarolar omonatlari 100 foiz himoyalangan. Xizmat ko‘rsatishni takomillashtirish, investorlar huquqlarini

har qanday firibgarlik va yolg‘ondan himoya qilish borasida ham ishlar olib borilmoqda. Ko‘rilayotgan barcha chora-tadbirlar kapital bozorining yanada rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi shubhasiz.

Kelgusida mamlakatimizda milliy bozorni rivojlantirish, tartibga solish, infratuzilmani, moliya bozorining mavjud vositalarini takomillashtirish va xalqaro moliya institutlarini jalb qilish uchun mintaqaviy investitsiya moliya markazini tashkil etish nazarda tutilmoqda.

Buning uchun bugungi kunda bank tizimini avtomatlashtirish va xizmatlar ko‘rsatish samaradorligini oshirish imkonini beruvchi yangi zamonaviy usullar joriy etilmoqda. Albatta, moliya bozorini tartibga solish juda qiyin ish. Trendlar doimo o‘zgarib borayotganligi sababli moliyaviy vositalar doirasini kengaytiradigan yangi tendensiyalar va mahsulotlar paydo bo‘ladi.

Hozirgi kunda moliya bozorlari yangi ish o‘rinlarini yaratishi mumkin bo‘lgan asosiy bozorlar ekanligini hammamizga ma‘lum. Shuni inobatga olgan xolda quyidagilarni amalga oshirishni maqsadga muvofiq deb bilamiz

- mamlakat ham mintaqaning ichida, ham mintaq va xalqaro moliya bozori o‘rtasida moliyaviy xab xizmatini taklif qilish
- xalqaro standartlarga javob beradigan infratuzilmani yaratish
- yaxshi ishlashi uchun turli xil vositalar, nou-xaularni joriy qilish kerak
- xususiy sektor moliyadan foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lishi kerak
- banklarni xususiylashtirish va ularni boshqarishda davlat ulushini kamaytirish kerak deb hisoblaymiz.

Xususiylashtirish jarayonlariga haddan ziyod ta‘sirchanlik, aksionerlik jamiyatlariga talablarning asossiz ravishda oshirib yuborilgani, moliya bozori sektorlarini qayta isloh qilishda muvozanatlashtirilgan yondashuvning mavjud emasligi bozorning rivojlanishiga asosiy to‘sqinlik qilgan sabablardan biri bo‘lib kelmoqda

O‘ZBEKISTON MOLIYA BOZORIDA PUL YUVISH BILAN BOG‘LIQ JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH UCHUN BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASI SALOHİYATINI O‘RGANISH

Quvatova O.SH.

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti o‘qituvchisi

Husenov Muhridin

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti talabasi

So‘nggi yillarda jahon moliyaviy tashkilotlari dunyo bo‘ylab moliyaviy tizimlarning yaxlitligi va barqarorligiga jiddiy ko‘rinishda tahdid soladigan, jinoyat olamida keng tarqalgan pul yuvish muammosi bilan kurashib kelmoqda. Bozor iqtisodiyotida rivojlanayotgan davlat sifatida O‘zbekiston ham bunday muammolarga duch kelishi muqarrardir. Pul yuvish moliyaviy insitutlarning shaffofligi, barqarorligi va ishonchliligiga putur yetkizibgina qolmay, o‘sha